

Høringsnotat

Avdeling for kriminalitetsforebygging

Dato: 22. mars 2024

Saksnr: 2024/1223

Høringsfrist: 10. mai 2024

Høring – forslag om ny forskrift om tilsynsråd for kriminalomsorgen og endring i straffegjennomføringsloven (krav om barneomsorgsattest ved tilsyn med mindreårige)

Innhold

1	Oversikt	3
2	Forslag til lovendring om krav om barneomsorgsattest for tilsyn med mindreårige	3
2.1	Innledning.....	3
2.2	Bakgrunnen for forslaget	4
2.3	Gjeldende rett	4
2.3.1	Menneskerettslige forpliktelser	4
2.3.2	Straffegjennomføringsloven	5
2.3.3	Politiregisterloven	6
2.4	Departementets vurdering og forslag.....	7
2.4.1	Hjemmel for krav om barneomsorgsattest	7
2.4.2	Konsekvenser av anmerkning på politiattesten	9
2.4.3	Personkrets og tidspunkt for krav til politiattest	9
2.5	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	9
3	Forslag til ny forskrift om tilsynsråd for kriminalomsorgen.....	10
3.1	Innledning og bakgrunn	10
3.2	Forskriftshjemmel.....	10
3.3	Forskriftens virkeområde og formål	11
3.3.1	Gjeldende rett	11
3.3.2	Departementets vurdering og forslag.....	11
3.4	Sekretariat for tilsynsrådet	11
3.4.1	Gjeldende rett	11
3.4.2	Departementets vurdering og forslag.....	11

3.4.2.1	Opprettelse av sekretariat	11
3.4.2.2	Taushetsplikt.....	12
3.4.2.3	Arkiv.....	12
3.4.2.4	Fastsetting, godkjenning og utbetaling av godtgjøring og reiseregninger til tilsynsrådets medlemmer.....	12
3.5	Kriminalomsorgens oppgaver ved tilsyn	13
3.5.1	Gjeldende rett	13
3.5.2	Departementets vurdering og forslag.....	14
3.5.2.1	Informasjon om tilsynsrådet	14
3.5.2.2	Innsattes kontakt med tilsynsrådet	14
3.5.2.3	Kriminalomsorgens tilretteleggingsplikt og tilsynsrådets tilgang til steder og opplysninger	14
3.5.2.4	Oppfølging etter tilsyn	15
3.6	Særlig om selvmord, selvskading og andre alvorlige hendelser	16
3.6.1	Gjeldende rett	16
3.6.2	Departementets vurdering og forslag.....	16
3.7	Tilsynsrådets rapportering.....	19
3.7.1	Gjeldende rett	19
3.7.2	Departementets vurdering og forslag.....	20
3.8	Behandling av personopplysninger.....	20
3.8.1	Rettslig utgangspunkt.....	20
3.8.1.1	Gjeldende rett.....	20
3.8.1.2	Departementets vurderinger og forslag	21
3.8.2	Krav til behandlingen.....	22
3.8.2.1	Gjeldende rett.....	22
3.8.2.2	Departementets vurdering og forslag	23
3.8.3	Den registrertes rettigheter	26
3.8.3.1	Gjeldende rett.....	26
3.8.3.2	Departementets vurdering og forslag	27
3.9	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	29
4	Utkast til lovbestemmelse	29
5	Utkast til forskrift	29

1 Oversikt

Justis- og beredskapsdepartementet sender med dette på høring forslag til en lovbestemmelse som innfører krav om barneomsorgsattest ved oppnevning av medlemmer til tilsynsrådet. Videre inneholder høringsnotatet forslag til ny forskrift om tilsynsrådet, hjemlet i straffegjennomføringsloven og forvaltningsloven.

2 Forslag til lovendring om krav om barneomsorgsattest for tilsyn med mindreårige

2.1 Innledning

Departementet foreslår en endring i straffegjennomføringsloven § 9 b om hvilke krav som skal stilles til de av tilsynsrådets medlemmer som skal føre tilsyn med mindreårige. Forslaget går ut på at det innføres krav om barneomsorgsattest for disse medlemmene.

Barneomsorgsattest kan innhentes eller kreves for å forhindre vold og overgrep mot barn og styrke tilliten til at mindreårige ivaretas av skikkede personer, jf. lov 28. mai 2010 nr. 16 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterloven) § 39, jf. § 37 første ledd nr. 4. Her fremgår det at et av formålene som berettiger bruk av politiattest, er at utelukkelse fra stilling, virksomhet, aktivitet eller funksjon kan forhindre at personer begår overgrep mot eller har skadelig innflytelse på mindreårige. Denne typen politiattester må foreligge før man kan inneha ulike stillinger og verv i skole, barnehage, helsevesenet og i nærmere definerte idretts- og fritidsaktiviteter. Den er en delvis ordinær, delvis uttømmende politiattest. Det vil si at reaksjoner for noen typer lovbrudd skal anmerkes etter reglene i politiregisterloven § 40 (ordinær politiattest), mens andre typer lovbrudd skal anmerkes etter politiregisterloven § 41 (uttømmende og utvidet politiattest).

Straffegjennomføringsloven inneholder ikke krav til vandel for medlemmer av tilsynsrådet. Krav om politiattest eller vandelsvurdering er heller ikke fastsatt for samtlige andre organer som utfører tilsyn med ulike tjenester og institusjoner, eksempelvis tilsynsrådet for tvangsreturer og utlendingsinternatet, og for flere av statsforvalternes ulike tilsynsoppgaver.

Det er flere formål som kan begrunne krav om vandelskontroll eller fremleggelse av politiattest etter politiregisterloven, eksempelvis at lovbrudd gjør en person uegnet, og manglende utelukkelse vil kunne medføre betydelige skadevirkninger, at manglende utelukkelse vil kunne virke støtende eller motvirke den alminnelige tilliten, eller at stillingen medfører ansvar for eller krever tillit hos personer som på grunn av alder, sykdom eller funksjonshemming har reduserte muligheter til å ta vare på seg selv eller sine interesser. En generell vandelsvurdering eller krav om fremleggelse av politiattest for medlemmer av tilsynsrådet for andre formål etter politiregisterloven § 37 første ledd er imidlertid ikke utredet av departementet, og vil ikke bli nærmere omtalt her.

2.2 Bakgrunnen for forslaget

I Grunnloven § 104 annet ledd og FNs barnekonvensjon artikkel 3 nr. 1 slås det fast at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger og avgjørelser som berører barn. Tilsynsrådet skal føre tilsyn med mindreårige som sitter i varetekt eller gjennomfører straff, og dermed er direkte berørt. I arbeidet med nye ordninger og lovbestemmelser som berører barn, er myndighetene blant annet forpliktet til å identifisere hvilke hensyn som gjør seg gjeldende for berørte barn, enten som individ eller som gruppe, og å avveie disse mot andre hensyn.

Tilsyn rettet mot barn er særskilt omtalt i punkt 12 i Prop. 46 L (2022–2023) på side 50.

Barn er mer sårbare enn voksne, noe som kommer til uttrykk blant annet i Generell kommentar nr. 13 fra FNs barnekomite 18. april 2011 (CRC/C/GC/13) punkt 72 bokstav f:

Alle barn opp til 18 års alder regnes som sårbare, til de er fullt utviklet og fullt utviklet nevrologisk, psykologisk, sosialt og fysisk.

Sårbarheten hos barn henger blant annet sammen med at de er mer avhengig av voksne for å vite om sine rettigheter og ivareta sine interesser.

Hvilke situasjoner som potensielt kan være ekstra sårbare, er presisert i CRC/C/GC/13 punkt 72 bokstav g:

De grupper av barn som er mest utsatt for å bli ofre for vold, er bl.a.: barn som ikke bor sammen med sine biologiske foreldre, men er plassert i en eller annen form for alternativ omsorgsordning ... barn som er eller antas å være i konflikt med loven ....

I tillegg til at frihetsberøvelse i seg selv er belastende, vil fravær av omsorgspersoner og øvrige støttepersoner kunne føre til ytterligere sårbarhet hos domfelte og innsatte mindreårige. Et aspekt som bidrar til å øke sårbarheten, er at det under straffegjennomføring kan anvendes makt og tvang.

Både tilsynsrådets ledelse og lokale tilsynsrådsmedlemmer fra alle fylker vil delta ved fysiske tilsynsbesøk til kriminalomsorgens enheter spesielt tilrettelagt for mindreårige, som ungdomsenhetene, eller til andre enheter hvor mindreårige oppholder seg. Domfelte og innsatte mindreårige skal kunne snakke fortrolig med tilsynsrådet. Selv om tilsynsrådet verken kan fatte bindende beslutninger eller representerer barnets interesser, vil rollen som medlem av et tilsynsorgan kunne føre til både tillits- og avhengighetsforhold. Dette er bakgrunnen for departementets vurdering av krav om barneomsorgsattest.

2.3 Gjeldende rett

2.3.1 Menneskerettslige forpliktelser

Både Grunnloven og ulike menneskerettskonvensjoner inneholder positive forpliktelser om at staten skal respektere å sikre barns menneskerettigheter. Grunnloven § 92 slår fast:

Statens myndigheter skal respektere å sikre menneskerettighetene slik de er nedfelt i denne grunnlov og i for Norge bindende traktater om menneskerettigheter.

I FNs barnekonvensjon 29. november 1989 artikkel 4, som gjelder som norsk lov og ved motstrid går foran annen lovgivning, jf. lov om styrking av

menneskerettighetenes stilling i norsk rett 21. mai 1999 nr. 30 (menneskerettsloven) § 2 jf. § 3, heter det:

States Parties shall undertake all appropriate legislative, administrative, and other measures for the implementation of the rights recognized in the present Convention.

Grunnloven § 92 tredje ledd gir rett til vern av barns personlige integritet, og rettigheten er begrunnet slik i Dokument 16 (2011–2012) punkt 32.5.5:

Barns sårbarhet og avhengighet av voksenpersoner gjør dem særlig utsatt for bl.a. utnyttelse, vold, mishandling og omsorgssvikt. Barns sårbarhet og særlige behov for beskyttelse gjenspeiles ikke i de generelle menneskerettighetene.

...

Barnets rett til vern om sin personlige integritet gjelder uavhengig av hvor barnet bor, eller hvor barnet har sitt opphold. Dette innebærer at barnets personlige integritet skal ivaretas enten barnet bor med sin familie eller oppholder seg i for eksempel fosterhjem, barnehjem eller fengsel.

Uttrykket «rett til vern» peker på at statens myndigheter har plikt til å sørge for et regelverk og for håndhevelse av et regelverk som på best mulig måte kan verne barnet fra utnyttelse, vold og mishandling.

Statens forpliktelse for å beskytte barn mot alle former for vold og overgrep er konkretisert i barnekonvensjonen artikkel 19 nr. 1 og artikkel 34.

Norge ratifiserte i 2018 Europarådets konvensjon 25. oktober 2007 om beskyttelse av barn mot seksuell utnyttning og seksuelt misbruk (Lanzarote-konvensjonen). Konvensjonen har blant annet som formål å forebygge og bekjempe seksuell utnyttelse og seksuelt misbruk av barn. Det følger av artikkel 5 nr. 3 at partene skal treffe nødvendige tiltak, ved lovgivning eller på annen måte, «for å sikre at vilkårene for å utøve yrker som innebærer jevnlig kontakt med barn, gjør det mulig å sikre at søkere til slike stillinger ikke er domfelt for seksuell utnyttning eller seksuelt misbruk av barn».

Krav om fremleggelse av politiattest innebærer behandling av personopplysninger som er regnet som inngrep i retten til privatliv. Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 8 inneholder et generelt krav til vern mot inngrep i privatlivet, med mindre inngrepet har tilstrekkelig hjemmel, forfølger et legitimt formål og er forholdsmessig.

2.3.2 Straffegjennomføringsloven

Det følger av straffegjennomføringsloven ny § 9 b annet ledd første punktum at leder av tilsynsrådet må fylle kravene til å være dommer. Kravene følger av domstolloven § 53 flg. For øvrige medlemmer oppstiller ny § 9 b krav om at vilkårene i domstolloven § 70 i annet ledd nr. 1 til 3 og 5 må være oppfylt.

Det følger av føresegna at den som blir vald til slike utval må ha tilstrekkelege norskkunnskapar, og utover det vere personleg skikka til oppgåva. I tillegg må vedkommande vere over 21 år og under 70 år ved valperiodens start, ikkje vere frådømt den alminnelege stemmeretten, ikkje vere under offentlig gjeldsforhandling eller konkurshandsaming eller i konkursskarantene, vere innført i folkeregisteret som busett i kommunen på valdagen, og vere statsborgar i et nordisk land eller ha stått innført i folkeregisteret som busett i landet dei tre siste åra før valdagen. Tilknyttinga til ein bestemt kommune er ikkje relevant for å

kunne ha verv som medlem av tilsynsrådet, (Prop. 46 L (2022–2023) punkt 8.4.3.2 side 37.)

Verken lovbestemmelsen eller proposisjonen henviser til domstoloven § 72, som omhandler utelukkelse fra meddommervervet på grunn av vandel.

Krav til vandel i kriminalomsorgen følger av straffegjennomføringsloven § 8 første ledd andre punktum flg.

Det må ikke være noe å utsette på vandelen til tilsatte i kriminalomsorgen eller til arbeidstakere som utfører arbeid der som ledd i forvaltningssamarbeidet. For å kontrollere om vandelskravet er oppfylt, skal kriminalomsorgen kreve fremlagt uttømmende politiattest. Uttømmende politiattest kan også kreves fremlagt for andre som utfører arbeid for kriminalomsorgen. Ved vurderingen av om personer som nevnt i forrige punktum kan utføre arbeid for kriminalomsorgen, skal det blant annet tas hensyn til vedkommendes tilknytning til kriminalomsorgen, hvilke oppgaver som utføres og omfanget og varigheten av disse, og dessuten hvem vedkommende har kontakt med ved utføringen av oppgavene.

Besøkskontroll til kriminalomsorgens enheter er omtalt i straffegjennomføringsloven § 27:

Før kriminalomsorgen gir tillatelse til besøk til innsatte, kan det på forhånd kreves utlevert opplysninger fra politiet om den besøkende. Slike opplysninger kan utleveres for å avverge og forebygge kriminalitet, og for å ivareta sikkerheten i fengselet, jf. politiregisterloven §§ 27 og 30.

2.3.3 Politiregisterloven

For å kunne innhente eller kreve fremlagt politiattest må det foreligge en hjemmel i lov, eller i medhold av lov, jf. politiregisterloven § 36 første ledd. En uttømmende liste over formål som berettiger utstedelse av politiattest er gitt i politiregisterloven § 37:

1. lovbruddet gjør en person uegnet, og manglende utelukkelse vil kunne medføre betydelige skadevirkninger,
2. manglende utelukkelse vil kunne virke støtende eller motvirke den alminnelige tillit,
3. stillingen mv. medfører ansvar for eller krever tillit hos personer som på grunn av alder, sykdom eller funksjonshemming har reduserte muligheter til å ta vare på seg selv eller sine interesser,
4. utelukkelse kan forhindre at personer begår overgrep mot eller har skadelig innflytelse på mindreårige, eller bidrar til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer,
5. den kan bidra til å sikre at en person som skal adoptere eller over tid eller jevnlig skal ha heldøgns omsorgsansvar for mindreårige, er egnet for oppgaven, eller
6. det er fare for at en person på ny vil begå lovbrudd.

Politiattest kan også brukes dersom folkerettslige forpliktelser krever dokumentasjon om forhold som nevnt i § 36 første ledd nr. 1.

På politiattest som er begrunnet i § 37 første ledd nr. 4, jf. § 39 første ledd, skal det anmerkes brudd på de fleste bestemmelser som omhandler seksuallovbrudd, sammen med drap, etter reglene om uttømmende politiattest i § 41. Videre skal det

anmerkes narkotikalovbrudd, menneskehandel, grov kroppsskade, mishandling i nære relasjoner, kjøp av seksuelle tjenester fra mindreårige under 18 år, ran og grovt ran, etter reglene om ordinær politiattest i § 40.

2.4 Departementets vurdering og forslag

2.4.1 Hjemmel for krav om barneomsorgsattest

Norge har forpliktet seg til å iverksette nødvendige tiltak for å forebygge og avverge alle former for vold mot og utnytting av mindreårige. Dette har blant annet medført at det er innført flere hjemler i sektorlovgivningen for innhenting av barneomsorgsattest for grupper av personer som har oppgaver og direkte kontakt med mindreårige, se eksempelvis Prop. 79 L (2022–2023) Endringer i barnelova mv. (krav om barneomsorgsattest).

Tilsynsrådet velger i tråd med mandatet selv sin tilsynsform, men fysiske tilsynsbesøk til ulike fengsler, enheter og institusjoner vil trolig utgjøre hovedtyngden av det regelmessige tilsynet med frihetsberøvede.

Tilsyn skal blant annet gjennomføres i institusjoner hvor mindreårige er frihetsberøvet og med kriminalomsorgens behandling av mindreårige domfelte som gjennomfører straff utenfor fengsel. Tilsynsrådet er gitt vid adgang til kriminalomsorgens lokaler og opplysninger, og skal kunne ha fortrolige samtaler med domfelte og innsatte. Utover kravet i straffegjennomføringsloven om at minst to personer skal delta på fysiske tilsynsbesøk, hvorav én deltaker bør være blant de tre i rådets ledelse, avgjør tilsynsrådet selv den praktiske gjennomføringen av besøk og samtaler.

Myndigheten som oppnevner medlemmer, kan ikke kreve politiattest med mindre det foreligger særskilt hjemmel til dette. Uten slik hjemmel vil viktige opplysninger for vurdering av medlemmets egnethet ikke være tilgjengelig for oppnevningmyndigheten. Reglene om vandelskontroll for ansatte i kriminalomsorgen, eller de som arbeider for kriminalomsorgen, vil etter sin ordlyd ikke omfatte medlemmer av et eksternt, uavhengig tilsynsråd. Kriminalomsorgens adgang til forhåndskontroll av besøkende er heller ikke treffende, blant annet fordi tilsynsbesøk kan skje uanmeldt, jf. straffegjennomføringsloven ny § 9 a tredje ledd.

Loven inneholder ikke et krav om politiattest for leder eller medlemmer av tilsynsrådet.

Formålene med krav til barneomsorgsattest er å forhindre overgrep mot og skadelig innflytelse på mindreårige, samt at attesten skal bidra til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer. I vurderingen har departementet lagt vekt på at frihetsberøvede eller domfelte mindreårige ofte er i en særlig sårbar situasjon, og at risikoen for vold og overgrep mot barn er større når personer kan gjennomføre samtaler alene, eller det kan oppstå et tillitsforhold mellom partene. Både på grunn av barns særlige sårbarhet og tilsynsrådets rolle har departementet kommet til at det er behov for en hjemmel for innhenting av barneomsorgsattest for medlemmer som skal føre tilsyn med straffedømte eller frihetsberøvede mindreårige. Dette vil blant annet kunne forebygge vold og overgrep, samtidig som det er egnet til å styrke tilliten til tilsynsrådet, både hos enkeltindividet og hos allmennheten.

Som for innføring av krav om barneomsorgsattest for familievern, mekling, barnevern og sakkyndighetsarbeid i barnesaker, mener departementet at et krav om barneomsorgsattest i tillegg kan bidra til å øke tilliten til at mindreårige ivaretas av skikkede personer. På områder der det offentlige har et overordnet tilsynsansvar for statens maktbruk overfor mindreårige, slik som for tilsyn med behandlingen av frihetsberøvede og straffedømte, har det offentlige et særskilt ansvar for å forebygge overgrep på alle nivåer. Det vises til at samme krav foreligger for ansatte hos statsforvalteren, som etter lov om barnevern 18. juni 2021 nr. 97 (barnevernsloven) § 17-3 skal føre tilsyn med barn i barnevernsinstitusjoner, sentre for foreldre og barn eller omsorgssentre, jf. barnevernsloven § 12-11 femte ledd.

Hensynet til barnets beste tilsier at barneomsorgsattest innføres, men dette må veies mot andre hensyn. Et moment i vurderingen er hvorvidt den behandlingen av personopplysninger som lovforslaget fordrer, er i tråd med tilsynsrådsmedlemmets vern mot inngrep i sitt privatliv etter Grunnloven § 92 og EMK artikkel 8. Dersom inngrepet skal være legitimt, må det for det første ha en tilstrekkelig klar lovhjemmel. Både den foreslåtte bestemmelsen og henvisningen til politiregisterloven §§ 39 første ledd, jf. 37 nr. 4, gir etter departementets mening en tilstrekkelig klar lovhjemmel. Videre må inngrepet oppfylle et berettiget formål. Relevante formål som nevnes i EMK artikkel 8 nr. 2 er offentlig trygghet og å forebygge uorden og kriminalitet. Departementet mener at disse formålene er oppfylt ved krav om politiattest i de nevnte tilfellene.

For vurderingen av om inngrepet er forholdsmessig (nødvendig i et demokratisk samfunn) slutter departementet seg til vurderingen som er gjort i Prop. 79 L (2022–2023) punkt 4.1.4:

I det siste vilkåret ligger det også et krav til forholdsmessighet. Etter departementets vurdering vil inngrepet være til barnets beste og være egnet til å forebygge overgrep mot mindreårige. Selv om innhenting av politiattest i seg selv ikke er tilstrekkelig for å forebygge overgrep, vil det både kunne medføre at personer som har merknader på barneomsorgsattesten ikke søker på stillingen, samt at eventuelle merknader på attesten oppdages før ansettelser mv. Tiltaket vil dermed redusere risikoen for at en stilling i familievernet benyttes for å komme i posisjon til å være alene med barn. Departementet mener det ikke er andre tiltak som er mindre inngripende enn innhenting av politiattest, som kan ha den samme forebyggende effekten. Tiltaket vil etter departementets vurdering ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å oppnå formålet, som er å forebygge overgrep mot mindreårige, og inngrepet anses derfor som forholdsmessig.

...

Det vises ellers til de vurderinger som er gjort i Ot.prp. nr. 108 (2008–2009) Om lov om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterloven) s. 38 flg. og s. 143 og NOU 2003: 21 punkt 5.2.

Departementet ser at avgrensningen av hvilke straffebud som anmerkes i barneomsorgsattesten ikke angir samtlige lovbrudd som kan ha negative konsekvenser for barn. Krav om fremleggelse av barneomsorgsattest er i seg selv ikke tilstrekkelig for å avverge alle former for vold og overgrep mot mindreårige. Departementet mener likevel at en innføring av kravet vil være et viktig bidrag for å styrke barns vern.

2.4.2 Konsekvenser av anmerkning på politiattesten

Bestemmelsene i politiregisterloven sier ikke noe om konsekvenser av anmerkninger på barneomsorgsattesten. Som for flere andre sektorer mener departementet at dom på seksuallovbrudd mot mindreårige skal utelukke personen fra å delta ved behandling av saker som gjelder tilsyn med mindreårige. Departementet mener også at dom for de voldslovbrudd som fremkommer på politiattesten mot mindreårige, bør gi samme konsekvens. For brudd på straffeloven §§ 305, 306, 310 og 311 som inngår blant de straffebudene som er nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd, kan påtalemyndigheten beslutte å avgjøre saken med forelegg i stedet for at det utferdiges tiltale, jf. straffeprosessloven § 255. Departementet mener derfor at vedtatt forelegg skal gi samme konsekvens som en dom. For øvrige anmerkninger må konsekvensene vurderes konkret. I den konkrete vurderingen kan det legges vekt på blant annet lovbruddets art og grovhet, hvem det er rettet mot og tiden som har gått siden lovbruddet ble begått.

2.4.3 Personkrets og tidspunkt for krav til politiattest

For å få utstedt politiattest, herunder barneomsorgsattest som nevnt i politiregisterloven § 39, må den som begjærer utstedelse, dokumentere at vedkommende oppfyller vilkårene, jf. politiregisterloven § 44 annet ledd. I spesialmerknadene til bestemmelsen i Ot.prp. nr. 108 (2008–2009) punkt 21.7 er det presisert at vedkommende må kunne «godtgjøre at han er i en situasjon hvor han kan kreve politiattest». Mindreårige kan varetektsfengsles og gjennomføre straff i og utenfor fengsel over hele landet. Det at tilsynsrådet både kan gjennomføre varslede og uvarslede tilsyn, gjør at det ikke er praktisk mulig å forutsi om det er behov for å føre tilsyn med behandling av mindreårige ved det konkrete tilsynsbesøket, eller om mindreårige vil ta direkte kontakt med medlemmer av tilsynsrådet. Det er etter departementets syn verken praktisk eller hensiktsmessig å avgrense krav om barneomsorgsattest til bestemte personer. Krav om barneomsorgsattest må derfor foreligge før oppnevning av leder og samtlige medlemmer av tilsynsrådet.

2.5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Kostnaden ved utstedelse av barneomsorgsattest er i Prop. 79 L (2022–2023) punkt 5 angitt til rundt 55 kr pr. attest. Det er ikke satt noe makstall på hvor mange medlemmer tilsynsrådet skal ha, men i tillegg til leder og to medlemmer i ledelsen, skal alle fylker være representert blant de lokale medlemmene. Antall medlemmer er ikke nærmere bestemt ved lov, men det følger av Prop. 46 L (2022–2023) punkt 8.4.1 på side 34:

Tilsynsrådet må ha så mange medlemmer som er naudsynt for ei forsvarleg gjennomføring av tilsynsverksemda. I avgjerda må departementet, i samråd med leiinga av tilsynsrådet, sjå på mellom anna geografiske avstandar, talet på driftseiningar og kva for straffegjennomføringsformer som finst i dei ulike fylka.

Departementet legger som nevnt til grunn at tilsyn med mindreårige er aktuelt i alle fylker, og at det er praktisk med slik attest for leder og alle medlemmene som oppnevnes til tilsynsrådet. Det dreier seg imidlertid om et relativt beskjedent antall personer, og oppnevningsperioden er fra 2-6 år. Forslaget kan videre innebære merkostnader i form av tidsbruk hos oppnevningsmyndigheten, blant annet ved

vurdering av attestens innhold og hvilke konsekvenser det skal ha dersom det foreligger merknader på politiattesten. Søknad og utstedelse av politiattest skjer elektronisk og utgjør ikke i seg selv en vesentlig merkostnad.

Lovendringen vil dermed ikke innebære vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser, verken for oppnevningsmyndigheten, politiet eller tilsynsrådets medlemmer.

3 Forslag til ny forskrift om tilsynsråd for kriminalomsorgen

3.1 Innledning og bakgrunn

Departementet ønsker å høre forslag til nye forskriftsbestemmelser om tilsynsråd for kriminalomsorgen. Bakgrunnen er at det i lov 2. juni 2023 nr. 18 er gjort endringer i straffegjennomføringsloven som innebærer at tilsynet med kriminalomsorgen styrkes. Dagens fem regionale tilsynsråd erstattes av ett uavhengig landsomfattende råd, med et sekretariat ved Statens sivilrettsforvaltning som skal støtte tilsynsrådet. Lokal forankring blir videreført gjennom rådets fylkesbaserte sammensetning. Alle fylker er representert, og lokale medlemmer vil delta ved fysiske tilsynsbesøk til kriminalomsorgens enheter.

Loven er vedtatt, men har ikke trådt i kraft.

Det fremgår av Prop. 46 L (2022–2023) punkt 10.4 på side 42 at det vil bli opprettet et sekretariat for tilsynsrådet, og av punkt 11.4.1 på side 47 at det vil bli gitt regler om behandling av personopplysninger. Høringsnotatet inneholder forslag til forskriftsbestemmelser om dette, i tillegg til regler om godtgjøring til rådsmedlemmene, tilsynsrådets rapportering og kriminalomsorgens ulike former for bistand ved tilsyn.

I tillegg foreslår departementet en forskriftsbestemmelse med hjemmel i forvaltningsloven 10. februar 1967 § 13 g. Denne bestemmelsen åpner for videreformidling av taushetsbelagte opplysninger fra tilsynsrådet til andre tilsynsorganer i nærmere bestemte tilfeller.

3.2 Forskriftshjemmel

Det følger av ny § 9 d i straffegjennomføringsloven nytt kapittel 2 a at:

Departementet kan gi nærmere bestemmelser om tilsynsrådets rapportering, tilsynsrådets sekretariat, arkiv, behandling av personopplysninger, godtgjøring til medlemmene av tilsynsrådet og andre administrative forhold vedrørende tilsynsrådet, og om kriminalomsorgens oppgaver ved tilsyn.

Det følger av forvaltningsloven § 13 g at:

Kongen kan gi forskrift om at taushetsplikt etter § 13 ikke skal være til hinder for at bestemte organer kan dele opplysninger for å utføre oppgaver som er lagt til avgiver- eller mottakerorganet, så langt delingen ikke utgjør et uforholdsmessig inngrep overfor den opplysningene gjelder, og om annen behandling av opplysninger i forbindelse med delingen. Der det foreligger et etablert samarbeid mellom organer, kan forskrifter etter første punktum om nødvendig også omfatte opplysninger som etter annen lov er underlagt særlige begrensninger i adgangen til å dele opplysninger etter § 13 b første ledd.

3.3 Forskriftens virkeområde og formål

3.3.1 Gjeldende rett

Det nye mandatet til tilsynsrådet fremgår av ny § 9 i straffegjennomføringsloven:

Tilsynsrådet for kriminalomsorgen skal føre regelmessig tilsyn med at personer innsatt i kriminalomsorgens institusjoner behandles i samsvar med gjeldende rett, og med at deres velferd ivaretas. Tilsynsrådet skal føre tilsyn med at domfelte som gjennomfører straff utenfor institusjon, behandles i samsvar med gjeldende rett.

Tilsynsrådet skal være uavhengig i sitt arbeid og kan ikke instrueres om lovtolkning eller skjønnsutøvelse.

3.3.2 Departementets vurdering og forslag

Tilsynsrådet er uavhengig av kriminalomsorgen. Både av pedagogiske grunner og for at regelverket skal være lett tilgjengelig for rådsmedlemmer, domfelte og innsatte, er det mest hensiktsmessig at forskriftsbestemmelser om tilsynsrådet gis som egen forskrift, og ikke som nytt kapittel i forskrift om straffegjennomføring. Tilsvarende løsning er valgt for forskrift 13. juni 2022 nr. 1005 om tilsynsråd for tvangsreturer og utlendingsinternatet.

Forskriften gjelder for tilsynsrådets tilsyn med kriminalomsorgen. Formålet med forskriften er å sikre at tilsyn kan gjennomføres på en effektiv og rettssikker måte i tråd med tilsynsrådets mandat. Virkeområde og formål er foreslått tatt inn i forskriften §§ 1 og 2

3.4 Sekretariat for tilsynsrådet

3.4.1 Gjeldende rett

Dagens tilsyn med kriminalomsorgens behandling av innsatte og domfelte gjennomføres av tilsynsråd på regionalt nivå, og tilsynsrådene har ikke hatt noen form for administrativ støtte.

3.4.2 Departementets vurdering og forslag

3.4.2.1 Opprettelse av sekretariat

I Prop. 46 L (2022–2023) kapittel 10 på side 41 foreslo departementet at tilsynsrådet skal støttes av et sekretariat underlagt Statens sivilrettsforvaltning (SRF).

Tilsynsrådet skal utføre tilsyn, mens sekretariatets hovedoppgave er å støtte tilsynsrådet der det er behov. Sekretariatet skal støtte tilsynsrådet i administrative forhold, eksempelvis med arkiv, korrespondansehåndtering, publisering og videreformidling av rapporter, meldinger og informasjonsmateriell. Tilsynsrådets ledelse kan også ha behov for bistand til å koordinere tilsynsbesøk, og til å innhente informasjon som tilsynsrådet etterspør.

Det følger av ny § 9 b i straffegjennomføringsloven at tilsynsrådets leder, nestleder og ytterligere ett medlem oppnevnes av Kongen i statsråd, mens departementet oppnevner lokale medlemmer, minst ett medlem fra hvert fylke. Som ledd i sin administrative støttefunksjon vil sekretariatet også kunne gi

praktisk bistand knyttet til slik oppnevning, for eksempel med innhenting av informasjon om, og kontakt med, aktuelle kandidater.

SRF ivaretar i dag sekretariatsfunksjonen for flere uavhengige nemnder, kommisjoner og utvalg, deriblant Tilsynsrådet for tvangsreturer og utlendingsinternatet og Kontrollutvalget for kommunikasjonskontroll. SRF har videre tilsynsansvar på vergemålsfeltet. Med sin tilsynskompetanse vil sekretariatet kunne være et faglig støtteorgan, og kan bistå med opplæring av nye medlemmer i tilsynsmetodikk og saksbehandling ved tilsyn. Den nærmere oppgavefordelingen avgjøres i samarbeid mellom tilsynsrådets ledelse og sekretariatet. Rettslig forankring av sekretariatet, og overordnet om sekretariatets funksjon, foreslås forskriftsfestet i forslag til forskriften § 8.

3.4.2.2 *Taushetsplikt*

Det følger av Prop. 46 L (2022–2023) punkt 11.4.2 på side 47 at:

Sjølv om tilsynsrådet er del av offentleg forvaltning og omfatta av teieplikta i forvaltningslova, ser departementet at det er gode grunnar til å ha ei særskild regulering av teieplikta i straffegjennomføringslova. Både for å auke tilgjengelegheita for rådsmedlemmane, tilsette og innsette, men òg sidan regelen inneheld ei særskild regulering knytt til teieplikt om sikkerheitsmessige tilhøve ved institusjonane. Dette er ei utviding av teieplikta etter forvaltningslova § 13, som er avgrensa til personlege tilhøve, tekniske innretningar og framgangsmåtar og drift- eller forretningstilhøve.

I ny § 9 c første ledd i straffegjennomføringsloven er taushetsplikten fastslått slik:

Enhver som har verv eller gjør tjeneste for tilsynsrådet har taushetsplikt etter forvaltningsloven, og om det som vedkommende i vervet eller tjenesten får vite om forhold av betydning for sikkerheten i kriminalomsorgens institusjoner eller for gjennomføringen av straff utenfor fengsel.

Siden sekretariatet skal kunne bistå tilsynsrådet både før, under og etter tilsyn, og ta imot og videreformidle henvendelser fra innsatte, ansatte og andre, synes dette å falle klart innenfor å gjøre «tjeneste for tilsynsrådet». Det er likevel funnet grunn til å presisere at taushetspliktreglene gjelder tilsvarende for sekretariatet, jf. forskriften § 8 første ledd.

3.4.2.3 *Arkiv*

Tilsynsrådene har manglet et system for arkivering av henvendelser og egenproduserte dokumenter. Et arkiv må opprettes, både med bakgrunn i arkivplikten for offentlige virksomheter og for å styrke tilliten til tilsynsrådet. Dette vil øke dokumentasjonen av tilsynsrådets arbeid og bidra til bedre sikring av kontinuitet. Departementet finner det naturlig at det er tilsynsrådet ved sekretariatet som arkiverer tilsynsrapporter og svar fra kriminalomsorgen; i likhet med å arkivere øvrige henvendelser til og fra tilsynsrådet. Arkivet følger reglene i arkivlova.

Bestemmelsen om sekretariatets arkivansvar står i forslag til forskriften § 8 tredje ledd.

3.4.2.4 *Fastsetting, godkjenning og utbetaling av godtgjøring og reiseregninger til tilsynsrådets medlemmer*

Tilsynsrådets medlemmer er ikke ansatt, men avlønnes på verv for medgått tid og får dekket reiseutgifter etter statens reiseregulativer. Ut fra kravet om at tilsynsrådet er uavhengig av kriminalomsorgen, er det naturlig at sekretariatet

fastsetter godtgjørelse og godkjenner reiseregninger, samt står for utbetalingene slik det også gjøres for SRFs øvrige sekretariatsfunksjoner.

Forskriften bør åpne for at departementet i enkelte tilfeller kan fastsette godtgjørelse, eksempelvis for leder og de to øvrige medlemmene i ledelsen.

Bestemmelser om dette er gitt i forslag til forskriften § 8 tredje ledd.

3.5 Kriminalomsorgens oppgaver ved tilsyn

3.5.1 Gjeldende rett

Det følger av forskrift om straffegjennomføring § 2-3 andre og tredje ledd at:

Tilsynsrådets medlemmer har rett til å snakke med domfelte og innsatte dersom de domfelte eller innsatte selv ønsker det og uten at tilsatte er til stede.

Tilsynsrådets medlemmer har rett til å delta på møter om domfelte og innsatte og kan kreve innsyn i saksdokumentene hvis vedkommende domfelt eller innsatt samtykker.

Skriftlige henvendelser fra innsatte til tilsynsrådet skal ikke gjennomleses av kriminalomsorgens ansatte, jf. straffegjennomføringsloven § 30 sjette ledd. Telefonhenvendelser til tilsynsrådet skal ikke avlyttes eller tas opp på bånd, jf. straffegjennomføringsloven § 32 sjette ledd. Av retningslinjene til straffegjennomføringsloven med forskrifter punkt 32.6 går det frem at telefonsamtaler med tilsynsrådet ikke skal trekkes fra innsattes tilmålte ringetid.

Det følger av midlertidige føringer for tilsynsrådet:

Tilsynsrådets medlemmer har rett til å inspisere fengslenes og friomsorgskontorenes områder, bygninger og rom der de domfelte eller innsatte oppholder seg. Tilsynsrådet skal ved forespørsel gis mulighet til å vurdere interne rutiner for enheten, eventuelt motta kopi av skriftlige rutiner og instruksjoner som gjelder behandlingen av domfelte eller innsatte.

Videre kan tilsynet omfatte enhetenes saksbehandling og forvaltningspraksis. Tilsynsrådet skal imidlertid bare få innsyn i konkrete saker dersom vedkommende domfelte eller innsatte samtykker til dette. Dersom tilsynsrådet ber om innsyn i protokoll eller lignende dokumenter inneholdende personopplysninger for en udefinert gruppe innsatte, skal fengselet utlevere slike i anonymisert form.

...

Det enkelte fengsel og friomsorgskontor plikter å gi innsatte og domfelte informasjon om tilsynsrådets virksomhet på egnet måte. Det skal gis informasjon ved oppslag på hver enkelt fengselsavdeling, og innsatte skal dessuten gis informasjon om tilsynsrådet ved innsettelse. Domfelte skal gis informasjon om tilsynsrådet ved første oppmøte ved friomsorgskontoret.

Tilsynsrådene skal ha en postboksadresse som blir gjort kjent for enhetene og de innsatte og domfelte.

Det finnes ikke regler for kriminalomsorgens oppfølging etter tilsyn.

3.5.2 Departementets vurdering og forslag

3.5.2.1 Informasjon om tilsynsrådet

Ved tilsynsbesøk er det naturlig at tilsynsrådet selv kan informere domfelte og innsatte om sitt arbeid, og kriminalomsorgen må legge til rette for at tilsynsrådet får gitt innsatte slik informasjon under sine besøk.

Kriminalomsorgen må videre informere alle innsatte og domfelte om at tilsynsrådet finnes, hvilken funksjon rådet har og kontaktopplysninger til rådet. Tilsvarende informasjon må også henge synlig på alle kriminalomsorgens boenheter. Det er naturlig at rådet selv, i samarbeid med sekretariatet, utformer oppdatert informasjon som videreformidles til kriminalomsorgen. Informasjonen må gis på et språk, eller på en måte, som mottakeren forstår. Reglene om informasjon står i forslag til forskriften § 5.

3.5.2.2 Innsattes kontakt med tilsynsrådet

Videre er det viktig at kriminalomsorgen prioriterer og legger til rette for at innsatte og domfelte kan kommunisere fortrolig med tilsynsrådet, jf. ny § 9 a annet ledd fjerde punktum i straffegjennomføringsloven. I tillegg til reglene om ikke-kontrollert skriftlig og muntlig kommunikasjon som står i straffegjennomføringsloven, foreslår departementet at det forskriftsfestes at telefonsamtaler med tilsynsrådet ikke skal trekkes fra innsattes tilmålte ringetid, og at utgifter til telefonsamtaler til tilsynsrådet ikke skal belastes innsatte. Det foreslås en bestemmelse om at kriminalomsorgen får plikt til å prioritere at innsatte får muntlig kontakt med tilsynsrådet, og til å videreformidle skriftlige henvendelser til tilsynsrådet uten ugrunnet opphold. Det bemerkes at bestemmelsen om skriftlig og muntlig kommunikasjon er ment å være teknologinøytral, og også kan omfatte kommunikasjon i andre kanaler, eksempelvis digitale.

Det foreslås en samlet regulering av innsattes mulighet til fortrolig kommunikasjon med tilsynsrådet, se forslag til forskriften § 6.

3.5.2.3 Kriminalomsorgens tilretteleggingsplikt og tilsynsrådets tilgang til steder og opplysninger

Tilsyn kan variere, og det kan være varslet eller uvarslet. I tillegg kan det være systematisk eller hendelsesbasert, tematisk eller generelt.

Tilsynsrådet kan føre tilsyn med alle nivåer i kriminalomsorgen, både Kriminalomsorgsdirektoratet, regioner eller ulike lokale institusjoner, enheter, avdelinger eller kontorer. Tilsynsrådet kan innenfor sitt mandat føre tilsyn med kriminalomsorgen, uavhengig av hvordan den er organisert, og kriminalomsorgens generelle plikt til å tilrettelegge for gjennomføring av tilsyn står i forslag til forskriften § 4 første ledd.

Et aspekt ved tilretteleggingsplikten er å gi tilsynsrådet nødvendig tilgang til steder og informasjon. Hva tilsynsrådet skal ha adgang til, avhenger av hva tilsynsrådet skal føre tilsyn med. Dette varierer alt etter om det er snakk om straffegjennomføring i eller utenfor institusjon, og om kriminalomsorgen har helt eller delvis ansvar for gjennomføringen. Dette er også presisert i forslag til forskriften § 3. Eksemplene i forskriftsteksten er ikke ment å være uttømmende.

I en særstilling står løslatelse på prøve med vilkår om at forvaringsdømte tar opphold i institusjon eller kommunal boenhet, jf. straffeloven § 45 første ledd bokstav c. Dette er en statlig finansiert refusjonsordning for forvaringsdømte, hvor kriminalomsorgen er part i de avtaler som blir inngått med kommuner eller private aktører, og kriminalomsorgens regionale nivå har det sikkerhetsmessige ansvaret for oppholdet. Det fremgår av proposisjonen at tilsynsrådet kan føre tilsyn med denne formen for frihetsberøvelse selv om den skjer i institusjon som ikke tilhører kriminalomsorgen. Tilsyn fordrer heller ikke at innsatte selv har tatt kontakt med tilsynsrådet.

Dersom kriminalomsorgen har besluttet straffegjennomføring ved heldøgns opphold i somatisk sykehus etter straffegjennomføringsloven § 13 eller innvilget straffegjennomføring ved heldøgns institusjonsopphold utenfor kriminalomsorgens ansvar etter straffegjennomføringsloven § 12, skal imidlertid ikke tilsynsrådet føre tilsyn med den delen av institusjonsoppholdet som kriminalomsorgen ikke har ansvar for. Tilsynsrådet kan likevel føre tilsyn med de oppgaver og det ansvar kriminalomsorgen har ved slik gjennomføring, eksempelvis saksbehandling og bruddhåndtering, og ved eventuelt vakt hold ved straffegjennomføring på somatisk sykehus. Kriminalomsorgens tilretteleggingsplikt for tilsyn går ikke lenger enn kriminalomsorgens instruksjonsmyndighet.

Videre må Kriminalomsorgen gi tilsynsrådet innsyn i egne opplysninger og systemer som gjør det mulig å gjennomføre de stikkprøver og kontroller tilsynsrådet finner nødvendig ut fra sine vurderinger. Kriminalomsorgens systemer og tekniske løsninger kan variere over tid, og forskriften inneholder derfor ingen presiseringer ut over at tilsynsrådet skal sikres nødvendig tilgang til ulike systemer og løsninger og få praktisk og teknisk bistand, se forslag til forskriften § 3. Det er tilsynsrådet som vurderer hva som er nødvendig i det enkelte tilsyn. Ved slike kontroller kan kriminalomsorgen gi ut taushetsbelagte opplysninger dersom vilkårene i straffegjennomføringsloven ny § 9 c annet ledd er oppfylt. Ved varslede tilsyn vil tilsynsrådet redegjøre for forventet behov for tilrettelegging og bistand, slik at kriminalomsorgen kan være forberedt på hva som forventes.

For å styrke tilsynsrådets muligheter for et effektivt tilsyn, er det foreslått at kriminalomsorgens enheter skal orientere tilsynsrådet dersom de huser personer som har vært utelukket i over tre måneder. Slik rapportering skal skje rutinemessig og krever ikke at det er varslet et tilsyn med enheten, eller at tilsynsrådet har bedt om informasjon. Se forslag til forskriften § 4 tredje ledd bokstav b.

3.5.2.4 Oppfølging etter tilsyn

Selv om ikke tilsynsrådet kan gi pålegg eller fatte andre bindende beslutninger, er det viktig at kriminalomsorgen besvarer alle henvendelser fra tilsynsrådet uten ugrunnet opphold. Dette kan være anmodninger om informasjon i forkant av et konkret tilsyn eller generell informasjon for å få oversikt over et tema eller kartlegge utfordringer. Henvendelser kan også være rapporter etter gjennomførte tilsyn, hvor kriminalomsorgen blir bedt om å redegjøre for hva som gjøres med tilsynsrådets funn og oppfølgingspunkter. Hvilken tidsramme som anses som begrunnet opphold, vil i stor grad avhenge av kompleksiteten i funnet, alvorligheten i avviket og kriminalomsorgens realistiske mulighet til å lukke avviket. Det er også viktig at tilsynsrådet raskest mulig får tilbakemelding på hvordan funn og avvik følges opp av kriminalomsorgen, blant annet for å kunne

vurdere videre tilsyn med det konkrete temaet eller enheten. Bestemmelsen om dette er tatt inn i forslag til forskriften § 4 annet ledd.

3.6 Særlig om selvmord, selvskading og andre alvorlige hendelser

3.6.1 Gjeldende rett

Retten til liv følger av EMK artikkel 2. Innholdet i konvensjonsbestemmelsen er utdypet i rettspraksis fra Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD). Bestemmelsen omfatter positive forpliktelser for staten til å forebygge selvmord og til å etterforske dødsfall i fengsel. I kriminalomsorgens retningslinjer 5. mai 2018 for forebygging og håndtering av selvskading, selvmordsforsøk og selvmord i fengsel er det presisert at:

[s]å langt det er mulig har kriminalomsorgen, sammen med helsetjenesten, ansvar for å forsøke å forhindre at personer som settes inn i norske fengsler, skader seg selv eller tar sitt eget liv.

Retningslinjene har også regler om at alvorlig selvskading, selvmordsforsøk og selvmord skal varsles og innrapporteres til overordnet nivå.

Det følger av lov om kommunale helse- og omsorgstjenester 24. juni 2011 nr. 30 §§ 3-1 jf. 3-2 at kommunen skal forebygge, avdekke, avverge, behandle og følge opp selvskading og selvmordsforsøk.

Det følger av bestemmelser i helsepersonelloven, spesialisthelsetjenesteloven og lov om psykisk helsevern at spesialisthelsetjenesten har ansvar for å utrede, behandle og følge opp personer ved risiko for selvmord og etter selvmordsforsøk. En virksomhet som yter helse- og omsorgstjenester, skal straks varsle Statens helsetilsyn om dødsfall eller svært alvorlig skade på pasient eller bruker som følge av tjenesteytelsen, jf. helsetilsynsloven § 6.

Varslet utløser krav om handling fra helsetilsynet, som snarest mulig skal foreta stedlig tilsyn hvis det er nødvendig for å få opplyst saken. Saken kan også sendes til statsforvalteren for nærmere vurdering dersom det ikke er aktuelt med oppfølging fra helsetilsynets side.

I straffegjennomføringsloven § 9 c annet ledd er det gitt regler om at taushetsplikt etter forvaltningsloven ikke er til hinder for at opplysninger om personlige forhold deles med tilsynsrådet dersom det er nødvendig og ikke vil utgjøre et uforholdsmessig inngrep overfor den opplysningene gjelder.

Forvaltningslovens regler om taushetsplikt etter §§ 13 flg. begrenser hva tilsynsrådet kan videreformidle av slike opplysninger, men §§ 13 a til 13 g inneholder flere unntak fra taushetsplikten. For eksempel er taushetsplikten ikke til hinder for at organer kan gi opplysninger til andre organer om en persons forbindelse med organet, avgjørelser som er truffet, eller andre opplysninger som er nødvendig for å fremme avgiverorganets oppgaver, eller at forvaltningsorganet deler opplysningene med andre så langt det er nødvendig for å unngå fare for liv eller helse, jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 5 og 7.

3.6.2 Departementets vurdering og forslag

Sivilombudet har i sin rapport Selvmord og selvmordsforsøk i fengsel fra 2023 undersøkt hvordan kriminalomsorgen jobber for å forebygge selvmord og

selvmordsforsøk, og hvilken form for tilsyn og kontroll som finner sted i etterkant av slike hendelser.

På side 23 i rapporten oppsummerer Sivilombudet:

Samlet avdekker undersøkelsen klare mangler i kriminalomsorgens arbeid for å forebygge selvmord i fengslene og i hvordan myndighetene sikrer kontroll og tilsyn i etterkant av slike hendelser.

På bakgrunn av konklusjonene anbefaler Sivilombudet blant annet at myndighetene skal:

sikre at selvmord i fengsel alltid underlegges tilsyn og kontroll av uavhengige organer både når det gjelder kriminalomsorgens og helsetjenestenes ansvar.

Om varsling etter selvmord og tilsynsrådets mandat skriver Sivilombudet:

KDIs retningslinjer om forebygging og håndtering av selvmord inneholder ingen informasjon om varslingsplikt til andre eksterne myndigheter, som tilsynsrådene for fengslene, eller helsetjenestene og det ser ut til at ansvaret for å utarbeide en slik varslingsliste tillegges det enkelte fengsel.

Til tross for dette brede mandatet, er både KDIs retningslinjer for selvmordsforebygging og Kriminalomsorgsdirektoratets rundskriv nr. 5/2016 om varslingsrutiner til KDI ved hendelser tause om tilsynsrådernes rolle og oppgaver ved dødsfall, herunder selvmord. Heller ingen av fengslenes lokale rutiner for håndtering av selvmord og selvmordsforsøk som Sivilombudet fikk tilgang til, nevnte varsling av tilsynsrådene. Dette er kritikkverdige og bør endres. Sivilombudet har tidligere påpekt at det bør etableres et systematisk samarbeid mellom tilsynsrådene, Statsforvalterne og Helsetilsynet.

Tilsynsrådets mandat inneholder ikke noen plikt til å føre tilsyn med konkrete hendelser. Selvmord, selvmordsforsøk og alvorlig selvskading er imidlertid typiske eksempler på høyrisikohendelser hvor eventuelle avvik får alvorlig utfall for domfelte og innsatte. Dette bør gi grunn til umiddelbare tiltak fra tilsynsrådet.

For å styrke tilsynsrådets mulighet til å føre et effektivt tilsyn etter sitt mandat i slike situasjoner, er det foreslått en bestemmelse om at kriminalomsorgens enheter skal gi tilsynsrådet melding om alle gjennomførte selvmord, selvmordsforsøk og alvorlige selvskadinger. Selvmord, selvmordsforsøk og selvskading er nærmere definert i kriminalomsorgens retningslinjer. Alvorlige selvskadinger er ikke definert, men i vurderingen av om det er snakk om alvorlig selvskading, kan momenter som skadegrad og forsøkernes intensitet og omfang være veiledende.

Slik rapportering skal skje rutinemessig og krever ikke at det er varslet et tilsyn med enheten, eller at tilsynsrådet har bedt om informasjon. Se forslag til forskriften § 4 tredje ledd bokstav a.

Det følger av kriminalomsorgens retningslinjer at:

Innrapporteringen skal inneholde en systematisk gjennomgang av hendelsen og redegjørelse for enhetens håndtering. Eventuelle læringspunkter og behov for endringer i planverk bør innberettes.

Ved så vidt alvorlige hendelser er det naturlig at kriminalomsorgen strekker seg langt for å gi tilsynsrådet de opplysningene som trengs for at kriminalomsorgens håndtering av den aktuelle innsatte blir tilstrekkelig kontrollert. Innrapporteringen til tilsynsrådet bør derfor inneholde det samme som ved rapportering til overordnet nivå:

Som nevnt i punkt 3.7.2 skal tilsynsrådets rapporter som inneholder tilsyn med selvmord, selvmordsforsøk eller alvorlig selvskading, sendes i kopi til Kriminalomsorgsdirektoratet.

Samlet vil dette kunne bidra til en bedre kontroll med alvorlige hendelser i kriminalomsorgen, både internt og eksternt.

Departementet har vurdert om det er behov for at tilsynsrådet også gis anledning til å dele informasjon med andre enn kriminalomsorgen uten hinder av taushetsplikten. Dette vil kunne være aktuelt der tilsynsrådet gjennom sin tilsynsvirksomhet oppdager forhold som kan være i strid med lovpålagt ansvar og krav, eller med domfelte og innsattes rettigheter etter andre lover enn det som ligger innenfor tilsynsrådets mandat. Særlig vil det kunne gjelde tjenester som gjennom «importmodellen» leveres av andre forvaltningsorganer i kriminalomsorgens institusjoner, for eksempel helsetjenester.

Departementet har vurdert om de nevnte unntakene fra taushetsplikten etter forvaltningsloven gir tilstrekkelig hjemmel for slike utvekslinger, eller om det er behov for å gi tilsynsrådet eksplisitt anledning til å videreformidle opplysninger om personlige forhold til tilsynsorganer med ansvar for tilgrensende tjenester, nærmere bestemt Statens helsetilsyn og statsforvalterne, i mottakerorganets interesser.

Et alternativ kan være at tilsynsrådet får samtykke til deling fra den registrerte eller henviser domfelte eller innsatte til rett tilsynsorgan, jf. veiledningsplikten etter forvaltningsloven § 11 fjerde ledd. Tilsynsrådet kan også samarbeide med og henvende seg til andre tilsynsvirksomheter uten å oppgi taushetsbelagte opplysninger.

Departementet ser imidlertid at skillet mellom kriminalomsorgens virksomhet og andre tjenester som leveres i kriminalomsorgens institusjoner, krever særskilte vurderinger. Tjenestene er for det første nært knyttet til ivaretagelse av innsattes velferd, som er en del av tilsynsrådets mandat. Samtykke til videreformidling fra domfelte og innsatte er ikke alltid praktisk mulig eller hensiktsmessig å innhente. Tilsynsrådet er på regelmessige besøk i institusjonene, får kontakt med innsatte og fører tilsyn med kriminalomsorgens tilrettelegging for tilgrensende tjenester.

Organisering av tjenestene, sammen med kriminalomsorgens lukkede karakter og innsattes begrensede tilgang til kommunikasjon, skaper utfordringer for en løpende og oppdatert risikovurdering for andre tilsynsmyndigheter. Dette vil kunne avhjelpest noe dersom tilsynsrådet får anledning til å videreformidle også taushetsbelagte opplysninger om mulige alvorlige avvik, konkrete hendelser eller eksempler på mer systematisk svikt som kan bidra til at tilgrensende tilsynsmyndighet får grunn til å reagere. Dette kan typisk være aktuelt ved selvmord, selvmordsforsøk og ved alvorlige selvskadingstilfeller. For opplysninger om den som dør ved selvmord, vil videreformidlingen av personopplysninger muligens kunne avledes etter prinsippet i helsepersonelloven § 24 første ledd, som gir nærmere regler for vurderinger for utgivelse av taushetsbelagte opplysninger etter en persons død, jf. her blant annet Lovavdelingens tolkingsuttalelse 3. september 2013 (13/4182). Prinsippet vil imidlertid ikke kunne gjøres gjeldende verken ved selvmordsforsøk eller selvskading. Unntaket i forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 7 om

videreformidling for å unngå fare for liv eller helse er snevert, og vil kun favne noen få tilfeller.

Det er ikke utelukket at det også for andre tilfeller enn selvskading og selvmord er avgjørende at tilsynsmyndighetene på tilgrensende områder blir varslet. Slik varsling vil også øke tilsynsrådets mulighet til å ivareta sitt mandat om at innsattes velferd skal ivaretas.

På denne bakgrunn er det funnet grunn til å foreslå å forskriftsfeste regler om mulighet til videreformidling av taushetsbelagte opplysninger til nærmere bestemte tilsynsorganer, se forslag til forskriften § 11 annet ledd. Det presiseres at videreformidlingen kun gjelder opplysninger som er underlagt taushetsplikt etter forvaltningsloven, og ikke opplysninger som er taushetsbelagt etter straffegjennomføringsloven om «forhold av betydning for sikkerheten i kriminalomsorgens institusjoner eller for gjennomføringen av straff utenfor fengsel», jf. ny § 9 c første ledd andre alternativ.

Hjemmelen for å forskriftsfeste informasjonsdeling mellom forvaltningsorganer følger av forvaltningsloven § 13 g. Etter denne bestemmelsen må delingen for det første være nødvendig for å utføre avsender- eller mottakerorganets oppgaver, og den kan ikke utgjøre et uforholdsmessig inngrep for den opplysningene gjelder. I forholdsmessighetsvurderingen må tilsynsrådet vurdere arten av opplysninger som tenkes videreformidlet, om delingen er i domfelte og innsattes interesse, og hvilken betydning opplysningene har for tilsynsrådets eller mottakerorganets oppgaveløsning.

Tilsynsrådet kan ikke ut fra den foreslåtte forskriftsbestemmelsen rutinemessig videreformidle opplysninger. Det må konkret gjøres en nødvendighets- og forholdsmessighetsvurdering, og trolig må det foreligge indikasjoner på avvik eller behov for nærmere undersøkelser fra mottakerorganets side før det er aktuelt å dele taushetsbelagte opplysninger.

Delingen skal som hovedregel skje skriftlig, se forslag til forskriften § 11 fjerde ledd, og for øvrig skal fremgangsmåten ved utlevering av opplysninger i forslag til forskriften § 11 første ledd følges, se nedenfor i punkt 3.8.2.2.3.

3.7 Tilsynsrådets rapportering

3.7.1 Gjeldende rett

Verken straffegjennomføringsloven eller -forskriften har regler om rapportering for dagens tilsynsråd. I midlertidige føringer fra Kriminalomsorgsdirektoratet fremgår det at tilsynsrådet skal notere henvendelser fra innsatte, tilsynets varighet, rådets bemerkninger og oppfølging av funn i en tilsynsprotokoll. Den enkelte enhet har ansvar for å besvare henvendelser fra tilsynsrådet, og korrespondansen skal arkiveres i kriminalomsorgens arkiv.

Hvert år skal tilsynsrådet utarbeide en årsmelding for virksomheten som sendes regiondirektøren. Regiondirektøren videresender årsmeldingen med uttalelse til Kriminalomsorgsdirektoratet. Årsmeldingen skal blant annet inneholde dato for tilsyn, om tilsynet var anmeldt eller uanmeldt, saker som er tatt opp og hvordan sakene ble fulgt opp. Dersom det ikke er ført tilsyn ved en enhet, skal dette begrunnes.

3.7.2 Departementets vurdering og forslag

Mandatet i straffegjennomføringsloven ny § 9 angir overordnet hva tilsynsrådet skal føre tilsyn med, og at tilsyn med kriminalomsorgens institusjoner skal skje regelmessig. Ut over dette står tilsynsrådet fritt til å velge hvor det skal føre tilsyn, hvilke konkrete temaer det skal føres tilsyn med, og hvordan tilsynsrådet vil følge opp funn og avvik overfor kriminalomsorgen.

Det følger av straffegjennomføringsloven ny § 9 a fjerde ledd at:

Tilsynsrådet skal årlig rapportere til departementet og Kriminalomsorgsdirektoratet om tilsynsarbeidet og kan også ta opp særskilte tema i egne meldinger til disse. Årsrapporter og særskilte meldinger fra tilsynsrådet skal offentliggjøres.

Når loven åpner for at det kan sendes meldinger til direktorat og departement om særskilte tema, gir det tilsynsrådet god anledning til raskt å kunne adressere systematiske funn, avvik på systemnivå eller manglende oppfølging av avvik til overordnet forvaltningsnivå når dette er nødvendig.

Det er viktig for rettssikkerheten til domfelte og innsatte at også tilsynsrådets løpende arbeid synliggjøres. For tilsyn med andre sektorer, som helse-, opplærings-, barnehage- og barnevernssektoren, lages det tilsynsrapporter etter hvert tilsyn. I tilfeller hvor tilsynsorganet ikke har påleggskompetanse eller annen bindende myndighet, er det desto viktigere at det utarbeides tilsynsrapporter, for å sørge for at tilsyn, funn og oppfølging fra tilsynsrådet og kriminalomsorgen blir dokumentert. Da vil det bli lettere for kriminalomsorgen å sikre at avvik blir lukket eller fulgt opp på en tilfredsstillende måte. Samtidig vil slike rapporter med svar fra kriminalomsorgen være et tungtveiende bidrag i den risikovurderingen som tilsynsrådet må gjøre for å bestemme hvor ofte og med hvilke temaer det skal føres tilsyn. Forskriften inneholder derfor bestemmelser om at tilsynsrådet skal utarbeide en tilsynsrapport etter gjennomført tilsyn. Rapporten skal sendes tilsynsobjektet med kopi til nærmeste overordnede nivå. Rapporten skal besvares skriftlig med redegjørelse for hvordan oppfølgingspunktene vil bli håndtert. Tilsyn med bruk av utelukkelse, tvangsmidler eller andre inngripende kontrolltiltak, selvmord, selvmordsforsøk og alvorlig selvskading skal alltid sendes i kopi til Kriminalomsorgsdirektoratet.

Forslag til regler om rapportering står i forskriften § 7.

3.8 Behandling av personopplysninger

3.8.1 Rettslig utgangspunkt

3.8.1.1 Gjeldende rett

Behandling av personopplysninger reguleres av lov om behandling av personopplysninger 15. juni 2018 nr. 38 (personopplysningsloven) og EUs personvernforordning EU 679/2016 (GDPR – General Data Protection Regulation), med mindre annet følger av lov eller i medhold av lov, jf. personopplysningsloven § 2 første ledd andre punktum.

I justissektoren og innenfor strafferettspleien reguleres behandlingen av personopplysninger imidlertid også av andre regler.

Kriminalomsorgens behandling av personopplysninger er i dag regulert i straffegjennomføringsloven kap. 1A og 1B med tilhørende forskrifter. Det fremgår

av straffegjennomføringsloven § 4 a at den tidligere personopplysningsloven gjelder med utfyllende regler fastsatt i kap. 1A. Det henvises her til lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger med tilhørende forskrift 15. desember 2000 nr. 1265 om behandling av personopplysninger, som ifølge overgangsregler fastsatt ved forskrift 15. juni 2018 nr. 877 § 1 bokstav b fortsatt regulerer kriminalomsorgens behandling av personopplysninger ved gjennomføring av straff.

For behandling av personopplysninger i politiet og påtalemyndigheten til politimessige formål gjelder lov 28. mai 2010 nr. 16 (politiregisterloven), som gjennomfører rettshåndhevelsesdirektivet ((EU) 2016/680 – LED) i norsk rett.

Behandling av personopplysninger kan utgjøre et inngrep i retten til privatliv etter Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8. I Prop. 46 L (2022–2023) på side 47 er det gitt følgende vurdering av tilsynsrådets behandling av personopplysninger, sett opp mot kravene for å gjøre inngrep i rettighetene etter EMK artikkel 8:

Det første kravet er at inngrepet må ha tilstrekkeleg heimel. Dernest krevst at inngrepet er naudsynt i eit demokratisk samfunn. Eitt av alternativa som kan grunngi eit inngrep er å trygge andre sin fridom og rettar. Tilsyn med at domfelte og innsette blir handsama i tråd med gjeldande rett, mellom anna menneskerettane, fell tvillaust innunder dette alternativet. Vidare må inngrepet vere naudsynt for å oppnå føremålet. Tilsynsrådet skal tilsjå at innsette lever under akseptable tilhøve. Rådet skal mellom anna besøkje institusjonar og einingar, kunne sjå på loggar, rapportar og anna dokumentasjon på handsaming av domfelte og innsette. For å kunne utføre eit reelt effektivt tilsyn, både på generelt nivå og meir konkret med handsaming av den einskilde innsette, krev det tilgang til informasjon frå ulike hald.

3.8.1.2 *Departementets vurderinger og forslag*

I proposisjonen har departementet vurdert hvordan behandling av personopplysninger best bør reguleres for tilsynsrådet.

Det er viktig med ei samla og tydeleg regulering av personopplysningar under gjennomføring av straff og tilsyn med straffegjennomføringa. Det vil no bli eit tydelegare skile mellom tilsynsrådet og kriminalomsorga. I det pågåande revisjonsarbeidet er det naturleg å vurdere korleis tilsynsrådet si handsaming av personopplysningar bør regulerast. Før det ligg føre eit forslag til slik samla regulering, er det mest høveleg at nærare reglar og eventuelle naudsynte unntak frå personopplysningslova av 2018 førebels bør liggje i forskrift, jf. Prop. 46 L (2022–2023) punkt 11.4.1 side 47).

Videre er det gitt følgende presiseringer av forskriftshjemmelen:

Departementet vil komme tilbake med forslag om detaljerte reglar for tilsynsrådet si handsaming av personopplysningar i forskrift. Der vil grunnlag for handsaming bli presisert, saman med føremålet med handsaminga, kven som er ansvarleg for handsaming, rettar til den registrerte og reglar om kva for opplysningar som kan innhentast.

Tilsynsrådet er uavhengig av kriminalomsorgen, og omfattes ikke av personvernreglene i straffegjennomføringsloven. Personopplysningsloven, herunder personvernforordningen, gjelder for tilsynsrådets behandling av personopplysninger, og departementet vil i det følgende presisere behandlingsgrunnlaget, formålet med behandlingen, hvilke kategorier opplysninger som kan behandles og fremgangsmåte ved utlevering, og begrunne

de foreslåtte unntakene som er gjort fra den registrertes rettigheter og behandlingsansvarliges plikter.

3.8.2 Krav til behandlingen

3.8.2.1 Gjeldende rett

Personvernforordningen artikkel 5 inneholder overordnede prinsipper for behandling av personopplysninger, og prinsippene blir utdypet i andre bestemmelser i forordningen og i personopplysningsloven. Behandlingen må for det første være lovlig, jf. personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav a. Kravet om lovlighet er utdypet i personvernforordningen artikkel 6 nr. 1, som inneholder en liste over behandlingsgrunnlag, og behandlingen må minst oppfylle ett av disse.

Det følger av bokstav e at personopplysninger kan behandles dersom det er nødvendig for å «utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt». Den rettslige plikten til å utøve offentlig myndighet må finnes i et supplerende rettsgrunnlag etter unionsretten eller nasjonal rett. Rettsgrunnlaget må spesifisere behandlingsformålet, eller behandlingen må være nødvendig for å utøve offentlig myndighet, jf. personvernforordningen artikkel 6 nr. 3. I tillegg kan rettsgrunnlaget blant annet inneholde hvilken type opplysninger som skal behandles, berørte registrerte, enhetene som personopplysningene kan utleveres til og formålene med dette.

Det følger av personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav b at personopplysninger bare kan behandles for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles på en måte som er uforenlig med disse formålene, med mindre det bygger på EU-/EØS-retten eller nasjonal rett, og behandlingen utgjør et nødvendig og forholdsmessig tiltak i et demokratisk samfunn for å sikre oppnåelse av målene nevnt i artikkel 23 nr. 1, jf. artikkel 6 nr. 4. Viderebehandling av personopplysninger til arkivformål i allmenhetens interesse, for formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller til statistiske formål, er ikke uforenlig med det opprinnelige formålet dersom behandlingen er underlagt nødvendige garantier for å sikre den registrertes rettigheter og friheter, jf. personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav b og artikkel 89 nr. 1. Personopplysningsloven fastsetter at personopplysninger kan behandles på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav e dersom det er nødvendig for nevnte formål og er underlagt nødvendige garantier.

Enkelte særlige kategorier av personopplysninger er gitt et særskilt vern etter personvernforordningen. Artikkel 9 nr. 1 fastsetter at det i utgangspunktet er forbudt å behandle såkalte særlige kategorier av personopplysninger, nærmere bestemt personopplysninger om «rasemessig eller etnisk opprinnelse, politisk oppfatning, religion, filosofisk overbevisning eller fagforeningsmedlemskap, samt behandling av genetiske opplysninger og biometriske opplysninger med det formål å entydig identifisere en fysisk person, helseopplysninger eller opplysninger om en fysisk persons seksuelle forhold eller seksuelle orientering». Behandling av slike personopplysninger kan likevel skje dersom ett eller flere av unntakene i artikkel 9 nr. 2, er oppfylt. Artikkel 9 nr. 2 bokstav g tillater behandling av særlige kategorier av personopplysninger som er «nødvendig av hensyn til viktige allmenne interesser». Behandlingen må skje «på grunnlag av unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett som skal stå i et rimelig forhold til det mål som søkes oppnådd, være forenlig med det grunnleggende innholdet i retten til vern av

personopplysninger og sikre egnede og særlige tiltak for å verne den registrertes grunnleggende rettigheter og interesser».

For å behandle opplysninger om straffedommer, lovovertrедelser eller tilknyttede sikkerhetstiltak er det et krav at behandlingen enten må skje under en offentlig myndighets kontroll, eller det må foreligge hjemmel som sikrer nødvendige garantier for den registrerte, jf. personvernforordningen artikkel 10.

For særlige kategorier av personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 nr. 1, kan behandling for arkivformål i allmennhetens interesse, formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller til statistiske formål uten samtykke fra den registrerte kun skje dersom «samfunnets interesse i at behandlingen finner sted, klart overstiger ulempene for den enkelte», jf. personopplysningsloven § 9. Også slik behandling må være underlagt nødvendige garantier i samsvar med personvernforordningen artikkel 89 nr. 1. Politiregisterloven opererer med tilsvarende terskel for lagring til historiske, statistiske eller vitenskapelige formål, jf. politiregisterloven § 50 annet ledd.

Nødvendighetsbegrensningen kommer også til uttrykk i prinsippet om dataminimering og lagringsbegrensning, ved at det kun er personopplysninger som er nødvendige og tilstrekkelige for å oppfylle formålene som skal behandles, og at opplysninger ikke skal lagres lenger enn det som er nødvendig for å ivareta formålet, jf. personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstavene c og e.

Artikkel 5 nr. 1 bokstav d slår også fast prinsippet om at opplysningene som behandles skal være korrekte og oppdaterte. Etter artikkel 5 nr. 1 bokstav f skal det tas i bruk egnede tekniske eller organisatoriske tiltak for å sikre personopplysningene blant annet mot uautorisert eller ulovlig behandling og mot utilsiktet tap, ødeleggelse eller skade.

3.8.2.2 *Departementets vurdering og forslag*

3.8.2.2.1 Behandlingsgrunnlag

For tilsynsrådets vedkommende er det å «utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt», jf. personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav e, som er det mest relevante behandlingsgrunnlaget. Supplerende rettsgrunnlag følger av straffegjennomføringsloven ny § 9, som pålegger tilsynsrådet å føre tilsyn med behandlingen av domfelte og innsatte. Dette er en plikt som påhviler tilsynsrådet, og departementet foreslår en forskriftsbestemmelse som slår fast at tilsynsrådet kan behandle personopplysninger som er nødvendig for å gjennomføre sin tilsynsplikt. Slik hjemmel foreslås gitt i forskriften § 9.

Andre behandlingsgrunnlag, som samtykke fra den registrerte, kan også være aktuelt, eksempelvis når personer henvender seg til tilsynsrådet.

3.8.2.2.2 Formålet med behandlingen og behandlingens omfang

Gjennom tilsyn vil de opplysninger kriminalomsorgen selv har, har innhentet og for øvrig behandler, forventes å kunne bli tilgjengelige for tilsynsrådet.

Kriminalomsorgen behandler opplysninger for formål listet opp i straffegjennomføringsloven § 4 c; å planlegge, administrere og gjennomføre reaksjoner og tvangsmidler, opprettholde ro, orden og sikkerhet og sikre tilfredsstillende forhold og innhold under varetekt og straffegjennomføring. Kriminalomsorgen kan også behandle personopplysninger når det er nødvendig for

varsling av fornærmede og etterlatte, i tillegg til å sikre barns rett til samvær med foreldre.

Straffegjennomføringsloven § 4 f spesifiserer berettigede behandlingsformål for personopplysninger når en person er registrert i Kriminalomsorgens infoflyt-system.

For tilsynsrådet er det utelukkende å gjennomføre tilsyn med behandlingen av innsatte, etter sitt mandat, som er formålet med behandlingen. Dette legger føringer for hvilke opplysninger som skal samles inn og viderebehandles av tilsynsrådet. Opplysningene må være nødvendige for å oppfylle ovennevnte formål. Presisering av formålet er foreslått tatt inn i forskriften § 9.

Forslag til forskriften § 10 spesifiserer hvilke kategorier personopplysninger som kan behandles, og hvem det kan behandles personopplysninger om. Det er naturlig å se hen til hvilke kategorier personopplysninger kriminalomsorgen kan behandle. Stikkordsmessig gjelder det personalia, signalement, bilde og biometri. Videre kan det behandles kontaktopplysninger til domfelte og innsatte, opplysninger om pårørende, barn og forsørgeransvar. Straffesak- og soningsdata, helseopplysninger, arbeids- og utdanningsopplysninger, relevante politiopplysninger og opplysninger mottatt fra forvaltningssamarbeidspartnere, kan også behandles.

Kriminalomsorgen kan avslutningsvis behandle opplysninger om domfeltes geografiske posisjon og bevegelse og andre opplysninger for å ivareta sikkerheten til tilsatte, domfelte, innsatte og samfunnet, jf. forskrift om behandling av personopplysninger i kriminalomsorgen § 2.

For å gjennomføre tilsyn må tilsynsrådet kunne behandle opplysninger om domfelte og innsatte, ansatte i kriminalomsorgen, pårørende til domfelte og innsatte, og andre som henvender seg til tilsynsrådet.

En behandling hos tilsynsrådet vil etter forarbeidene til personopplysningsloven være under en offentlig myndighets kontroll, jf. Prop. 56 LS (2017–2018) punkt 8.5. Tilsynsrådet vil derfor kunne behandle opplysninger om straffedommer, lovovertrедelser og tilknyttede sikkerhetstiltak.

Tilsynsrådets tilsyn med kriminalomsorgens behandling av domfelte og innsatte er etter departementets mening nødvendig for å ivareta viktige allmenne interesser, og unntak fra forbudet mot å behandle særlige kategorier personopplysninger gjør seg gjeldende, jf. personvernforordningen artikkel 9 nr. 2 bokstav g.

Tilsynsrådet kan etter dette behandle både opplysninger som faller innenfor og utenfor de særlige kategoriene personopplysninger, og opplysninger om straffedommer, lovovertrедelser og sikkerhetstiltak.

Kategorier av opplysninger som tilsynsrådet kan behandle, kan omfatte blant annet kontaktopplysninger, opplysninger om straffedommer, lovovertrедelser og innsattes og pårørendes livssituasjon. Tilsynsrådet må også kunne behandle personopplysninger som omhandler innhold, tilbud, sikkerhetstiltak og kontroll under varetekt og straffegjennomføring. Dette er presisert i forslag til forskriften § 10 første ledd. For å føre tilsyn med kriminalomsorgens bruk av tvangsmidler og inngripende kontrolltiltak, kan det være aktuelt å behandle opplysninger om domfeltes og innsattes forhistorie, rusbruk og helsetilstand.

Det samme gjelder når det skal føres tilsyn med kriminalomsorgens tilretteleggingsplikt for helse- og velferdstjenester, som opplæring, utdanning,

sosiale tjenester og arbeidsrettede tjenester. Opplysninger som utgjør særlige kategorier personopplysninger, skal etter forslag til § 10 kun behandles dersom det er strengt nødvendig. I nødvendighetsvurderingen skal det blant annet legges vekt på om behandlingen er avgjørende for å kunne føre tilsyn med kriminalomsorgens tilrettelegging for disse tjenestene eller for nødvendig oppfølging av alvorlige avvik i kriminalomsorgen.

Selv om en opplysning inngår i ovennevnte eksemplifisering, er det nødvendighetsvurderinger opp mot formålet med behandlingen som styrer om og hvilke konkrete opplysninger tilsynsrådet har grunnlag for å behandle.

I tillegg inneholder forskriften § 10 forslag om at det så langt mulig, og dersom det er relevant skal skilles mellom ulike kategorier av personer som det behandles personopplysninger om, og om opplysningene er faktabaserte eller basert på vurderinger. Dette kan eksempelvis få betydning for viderebehandling, lagring og for unntak fra den registrertes rettigheter.

3.8.2.2.3 Utlevering av personopplysninger

Det følger av personvernforordningen artikkel 6 nr. 3 at det supplerende rettsgrunnlaget kan inneholde bestemmelser om hvem personopplysninger kan utleveres til og formålet med utleveringen. Straffegjennomføringsloven og forvaltningslovens regler om taushetsplikt begrenser hva tilsynsrådet kan videreformidle. Forvaltningsloven §§ 13 a til 13 g inneholder som nevnt i punkt 3.6 flere unntak fra den nevnte taushetsplikten, blant annet regler om at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysninger kan gjøres kjent for den de direkte gjelder og deles med sakens parter, jf. § 13 a nr. 1 og 13 b nr. 1. Videre inneholder forvaltningsloven § 13 b nr. 2 regler om at taushetsplikt ikke er til hinder for at «opplysningene brukes for å oppnå det formål de er gitt eller innhentet for, bl.a. kan brukes i forbindelse med saksforberedelse, avgjørelse, gjennomføring av avgjørelsen, oppfølging og kontroll».

Taushetsplikt er heller ikke til hinder for at opplysningene brukes i forbindelse med revisjon eller kontroll med forvaltningen, jf. § 13 b nr. 4. Videre kan et organ gi opplysninger til andre organer om en persons forbindelse med organet, om avgjørelser som er truffet og slike opplysninger som er nødvendig for å fremme avgiverorganets oppgaver, jf. § 13 b nr. 5.

For at tilsynsrådet skal kunne følge opp funn etter tilsyn, må det være adgang for tilsynsrådet til å videreformidle både personopplysninger som den registrerte selv har gitt, og opplysninger som er innhentet fra andre enn tilsynsobjektet til kriminalomsorgen, når dette er i tråd med tilsynsrådets mandat. Se også om adgang til å dele taushetsbelagte opplysninger i punkt 3.6.2. For fremgangsmåte ved utlevering, se forslag til forskriften § 11 første ledd. Tilsynsrådet må minimere omfanget av videreformidlingen til det som er nødvendig og forholdsmessig. I dette ligger blant annet at tilsynsrådet må vurdere om det er tilstrekkelig å videreformidle informasjon i anonymisert form.

Utlevering skal som hovedregel skje skriftlig, og det skal nedtegnes hvilke opplysninger som er utlevert og til hvem.

3.8.2.2.4 Behandlingsansvar

Den behandlingsansvarlige er den som alene eller sammen med andre bestemmer formålet med behandlingen av personopplysninger og hvilke midler som skal

benyttes, jf. personvernforordningen artikkel 4 nr. 7. Dersom formål og midler er fastsatt i nasjonal rett, kan den som er behandlingsansvarlig også fastsettes i nasjonal rett. Den behandlingsansvarlige har det overordnede ansvaret for at personopplysninger behandles etter reglene, og for å sørge for å etablere alle nødvendige organisatoriske og tekniske tiltak for å sikre at regelverket etterleves til enhver tid. Det er også den behandlingsansvarlige som skal sørge for at rettighetene til den registrerte overholdes.

Departementet har vurdert om det er tilsynsrådet eller sekretariatet ved Statens sivilrettsforvaltning som skal ha behandlingsansvaret, eller om dette skal tilligge virksomhetene i fellesskap.

For tilsynsvirksomheten vil personopplysningene kunne innhentes fra ulike hold. Tilsynsrådet selv innhenter opplysninger gjennom kontakt med kriminalomsorgen, innsatte og andre, når medlemmene utfører fysiske tilsynsbesøk og skriftlige tilsyn. I tillegg kan personer henvende seg direkte til tilsynsrådet ved sekretariatet, som har ansvar for arkivering og videreformidling på vegne av tilsynsrådet. Det er sekretariatet som innehar saksbehandlingssystemene og de tekniske løsningene for behandling. Behandlingsansvar er ikke fastsatt i rettsgrunnlagene for de ulike organene som SRF har sekretariatsfunksjon for, og SRF anser seg som behandlingsansvarlig for flere av disse.

For felles behandlingsansvar kreves det at virksomhetene i fellesskap fastsetter, og har faktisk innflytelse over, formålet med behandling og midlene for behandlingen.

Departementet foreslår at tilsynsrådet har behandlingsansvaret, og forslaget bygger på at det er tilsynsrådet som beslutter hva det skal føres tilsyn med, hvor det skal føres tilsyn og hvordan dette skal følges opp. I forlengelsen av dette er det tilsynsrådet som bestemmer hvilke opplysninger som skal innhentes og hvordan disse best bør håndteres. Sekretariatet kan støtte tilsynsrådet i dette arbeidet, men ansvaret tilligger tilsynsrådet. Samme løsning synes å gjelde for Kontrollutvalget for kommunikasjonskontroll, selv om kategoriene personopplysninger som behandles ikke er direkte sammenliknbare. Dersom tilsynsrådet har behandlingsansvar alene, må det opprettes en databehandleravtale hvor tilsynsrådet gir instruksjer og arbeidsoppgaver til sekretariatet. Departementet ber om høringsinstansenes innspill på om det bør være felles behandlingsansvar.

Tilsynsrådets behandlingsansvar er foreslått presisert i forskriften § 12. For sekretariatets behandling for andre formål enn tilsynsformål, er Statens sivilrettsforvaltning behandlingsansvarlig.

3.8.3 Den registrertes rettigheter

3.8.3.1 Gjeldende rett

Personvernforordningen kapittel III inneholder rettighetene til den registrerte. Dette inkluderer blant annet rett til informasjon, innsyn, retting og sletting av personopplysninger, begrensning av behandling, protest mot behandling og å avstå fra automatiserte avgjørelser, samt dataportabilitet (artiklene 12-22).

Personopplysningsloven § 16 slår fast at retten til informasjon og innsyn etter personvernforordningen artikkel 13-15 ikke gjelder for nærmere opplyste opplysninger:

Dette gjelder blant annet opplysninger som:

«... det er påkrevd å hemmeligholde av hensyn til forebygging, etterforskning, avsløring og rettslig forfølgning av straffbare handlinger», jf. § 16 første ledd bokstav b.

Personvernforordningen artikkel 23 går imidlertid lengre, ved å åpne for at myndighetene kan gi regler om unntak fra flere av den registrertes rettigheter, prinsippene i artikkel 5 i den grad dens bestemmelser svarer til rettighetene og pliktene fastsatt i artikkel 12–22, og for underretningsplikt om brudd på personopplysningssikkerheten. Det følger av bestemmelsen at unntak kan gjøres:

når en slik begrensning overholder det vesentligste innholdet i de grunnleggende rettighetene og frihetene og er et nødvendig og forholdsmessig tiltak i et demokratisk samfunn for å sikre

...

d) forebygging, etterforskning, avsløring eller straffeforfølgning av straffbare forhold eller iverksettelse av strafferettslige sanksjoner, herunder vern mot og forebygging av trusler mot den offentlige sikkerhet,

...

h) en kontroll-, tilsyns- eller reguleringsfunksjon som også midlertidig er knyttet til utøvelse av offentlig myndighet i tilfellene nevnt i bokstav a)–e) og g),

3.8.3.2 Departementets vurdering og forslag

Departementet har vurdert om det er behov for å gjøre unntak fra den registrertes rettigheter for tilsynsrådets behandling av personopplysninger. Tilsynsrådet har en tilsynsfunksjon knyttet til iverksettelse og gjennomføring av strafferettslige reaksjoner. Hjemmelen for unntak er personvernforordningen artikkel 23 nr. 1 bokstav h, jf. bokstav d.

Tilsynsrådets virksomhet forutsetter tilgang til opplysninger som gjelder gjennomføring av strafferettslige reaksjoner, og som er regulert av annet regelverk enn personopplysningsloven 2018. Eksempelvis vil personopplysninger som berører kriminalomsorgens sikkerhetsmessige vurderinger kunne være relevant for å avdekke avvik, men også for å kunne følge opp funn i domfelte og innsattes interesse. Det vil også kunne forekomme personopplysninger som ikke bygger på faktiske omstendigheter, men på vurderinger i straffesakskjeden, både fra kriminalomsorgen og politiet. Videre vil tilsyn med personer som er i varetekt eller under straffegjennomføring, kunne føre til at det må behandles opplysninger som kriminalomsorgen har mottatt fra domstolen, politiet og påtalemyndigheten, eller opplysninger som omhandler avsløring, etterforskning og forebygging av straffbare forhold. Departementet mener at enkelte unntak fra den registrertes rettigheter kan være nødvendig for å sikre god informasjonsflyt, slik at tilsynsrådet skal kunne føre effektivt tilsyn med kriminalomsorgens behandling av domfelte og innsatte. Departementet vurderer det slik at unntak fra rettigheter for å sikre tilstrekkelig opplysningsflyt for et effektivt tilsyn med noen av statens strengeste maktmidler, er et forholdsmessig tiltak både i domfelte og innsattes interesse og for samfunnet for øvrig.

Sikring av forholdsmessighet og garantier for den registrerte skjer både ved avgrensning av unntakene, at den registrerte alltid kan klage til tilsynsmyndigheten og at unntak ikke skal opprettholdes lenger enn nødvendig.

Departementet foreslår derfor at det kan gjøres unntak fra den registrertes rettigheter når det er nødvendig for å ivareta nærmere angitte hensyn. Unntakene må være nødvendig av hensyn til gjennomføring av strafferettslige reaksjoner, forebygging, avsløring, etterforskning og rettsforfølging av straffbare forhold, nasjonal og offentlig sikkerhet, vern av andre personer enn den registrerte, eller av hensyn til mottakerorganets lovpålagte kontrolloppgaver, jf. forslaget til forskrift § 12.

De fleste unntakene er relativt selvforklarende, men departementet ønsker å si noe om mottakerorganets kontrolloppgaver. Dette vil kunne være relevant i de tilfeller tilsynsrådet mottar opplysninger om flere registrerte, og har opplysningsplikt eller annet grunnlag for utlevering til andre kontrollorganer. Det vil da kunne være forholdsmessig å begrense, utsette eller nekte retten til innsyn og informasjon for den registrerte som er gjenstand for lovpålagte kontrolloppgaver fra kontrollorganet. Dette er trolig et unntak som svært sjelden vil bli brukt av tilsynsrådet.

Opplistingen av hensyn som begrunner unntakene er uttømmende, og forutsetter nødvendighet og forholdsmessighet opp mot den registrertes grunnleggende rettigheter og interesser. Dette innebærer blant annet at det må foretas en konkret vurdering av om unntaket skal gjøres gjeldende; noen opplysninger kan gis ut, men ikke nødvendigvis alle.

Departementet har vurdert om det er noen rettigheter som det ikke bør gjøres unntak fra, men har kommet til at både unntak fra retten til informasjon, innsyn, retting, sletting og begrensnings, samt protest mot behandling, dataportabilitet og det å ikke være gjenstand for automatiserte avgjørelser, bør omfattes. Det samme bør også behandlingsansvarliges plikt til underretning om brudd på personopplysningssikkerheten.

I personvernforordningen artikkel 12 nr. 4 slås det fast at:

Dersom den behandlingsansvarlige ikke treffer tiltak på anmodning fra den registrerte, skal den behandlingsansvarlige informere den registrerte uten opphold og senest én måned etter mottak av anmodningen om årsakene til dette og om muligheten for å inngi klage til en tilsynsmyndighet og for rettslig prøving.

Hvis de nevnte hensyn skal ivaretas, er det departementets vurdering at også retten til begrunnelse etter en konkret vurdering må kunne unntas.

Dersom unntaket fra begrunnelsesplikten skal få sin tilsiktede virkning, kan det videre være nødvendig å utforme svaret slik at man ikke tilkjenne gir om det er foretatt en registrering, se tilsvarende vurdering i forarbeidene til politiregisterloven § 54:

Begrunnelsen for denne fremgangsmåten er at en underretning om at vedkommende er registrert i seg selv kan forspille formålet med registreringen, idet den registrerte da vil kunne forstå at han er i politiets søkelys og vil som regel da også forstå hva registreringen gjelder, (Ot.prp. 108 2008–2009 punkt 13.5.2 på side 213).

Dersom tilsynsrådet finner grunn til å ikke ta en begjæring til følge ut fra de opplistede hensynene, kan det ikke utelukkes tilfeller hvor det også for tilsynsrådet forspiller formålet med registreringen, dersom det overfor den registrerte går frem om det er foretatt registreringer. Dette kan eksempelvis være tilfellet der tilsyn gjelder fellesskap og sammensetning av innsatte, og det er registrert etterretningsopplysninger om mistanke om relasjoner mellom den tilsette innsatte

og andre registrerte. Da kan den registrertes rett til begrunnelse få konsekvenser for etterforskning eller forebygging.

I slike tilfeller er det imidlertid viktig med mulighet for tilstrekkelig kontroll. Det foreslås derfor at behandlingsansvarlig alltid skal underrette den registrerte om muligheten til å klage til tilsynsmyndigheten og informere om andre rettsmidler.

Unntaket fra begrunnelsesplikten i personvernforordningen artikkel 12 nr. 4 gjelder også dersom saken klages videre til tilsynsmyndigheten.

Regler om unntak fra den registrertes rettigheter foreslås gitt i forskriften § 12.

3.9 Økonomiske og administrative konsekvenser

Vesentlige økonomiske konsekvenser som gjelder tilsynsrådets drift og etablering, og drift av sekretariatet, er omtalt i punkt 13 på side 51 flg. i Prop. 46 L (2022–2023). Totalt gir det nye tilsynsrådet årlige utgifter på ca. 11 millioner kroner, noe som er en økning på ca. 10 millioner kroner. Av dette går 7 mill. kroner til drift av sekretariatet, og 4 mill. kroner til avlønning og dekning av reiseutgifter for tilsynsrådets leder og medlemmer. I tillegg kommer etablering av sekretariatet på 1,5–2 mill. kroner.

4 Utkast til lovbestemmelse

Straffegjennomføringsloven § 9 b annet ledd nye fjerde til sjette punktum skal lyde:

Før oppnevningen skal lederen og de øvrige medlemmene legge frem politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd. Personer som er dømt eller har vedtatt forelegg for volds- eller seksuallovbrudd mot mindreårige, skal ikke delta i saker som gjelder tilsyn med behandlingen av mindreårige. I andre tilfeller skal det vurderes konkret hvilke konsekvenser anmerkningene får for deltakelse i tilsyn.

5 Utkast til forskrift

Fastsatt av Justis- og beredskapsdepartementet [dato] med hjemmel i lov 18. mai 2001 nr. 21 (straffegjennomføringsloven) § 9 d og lov 10. februar 1967 (forvaltningsloven) § 13 g.

Forskrift [dato nr.] om Tilsynsrådet for kriminalomsorgen

§ 1 Forskriftens virkeområde

Forskriften gjelder for Tilsynsrådet for kriminalomsorgen sitt tilsyn med behandling av domfelte og innsatte i kriminalomsorgen.

§ 2 Formål

Formålet med forskriften er å sikre at tilsynsrådet kan gjennomføre tilsyn med behandlingen av domfelte og innsatte i kriminalomsorgen på en effektiv og rettssikker måte.

§ 3 Tilsynsrådets tilgang

Tilsynsrådet kan føre tilsyn med alle nivåer i kriminalomsorgen og med straffegjennomføring som kriminalomsorgen har helt eller delvis ansvar for utenfor kriminalomsorgens institusjoner, herunder straffegjennomføring i egen bolig med eller uten elektronisk kontroll, samfunnsstraff, bøtjetjeneste, narkotikaprogram med domstolskontroll og program mot ruspåvirket kjøring, og med oppfølging av prøveløslatte med møteplikt;

Tilsynsrådet skal ved tilsyn ha adgang til

- a. kriminalomsorgens uteområder og bygninger,
- b. samtlige institusjoner hvor kriminalomsorgen har ansvar for domfelte og innsattes sikkerhet, herunder fengsel, forvaringsanstalt, overgangsbolig, statlig finansiert institusjon eller boenhet for prøveløslatte forvaringsdømte, jf. straffeloven § 45 første ledd bokstav c,
- c. all nødvendig informasjon, og
- d. alle steder der det behandles opplysninger eller finnes hjelpemidler for slik behandling.

Tilsynsrådet kan gjennomføre nødvendige prøver og kontroller og kreve praktisk og teknisk bistand fra personalet på stedet i den grad det må til for å gjennomføre prøver eller kontroller.

§ 4 Kriminalomsorgens plikt til å tilrettelegge for gjennomføring av tilsyn

Kriminalomsorgen skal tilrettelegge for at varslede og uvarslede tilsyn kan gjennomføres.

Kriminalomsorgen skal besvare tilsynsrådets henvendelser før, under og etter tilsyn uten ugrunnet opphold.

Kriminalomsorgen skal rutinemessig orientere tilsynsrådet om

- a. alle selvmord, selvmordsforsøk og alvorlige tilfeller av selvskading, og
- b. alle utelukkelse fra fellesskapet som varer over tre måneder.

§ 5 Informasjon om tilsynsrådet

Alle domfelte og innsatte skal ved innsettelse eller oppstart av straffegjennomføring gis oppdatert informasjon om tilsynsrådet og rådets kontaktopplysninger. Denne informasjonen skal også være synlig og tilgjengelig i Kriminalomsorgens lokaler og for innsatte i boenheter i alle institusjoner som kriminalomsorgen har helt eller delvis ansvaret for.

Kriminalomsorgen skal informere alle domfelte og innsatte om varslede tilsynsbesøk.

Informasjon etter første og annet ledd skal gis på et språk som den enkelte innsatte og domfelte forstår.

§ 6 Kommunikasjon med tilsynsrådet

Kriminalomsorgen skal legge til rette for at innsatte får anledning til å kontakte tilsynsrådet både under og mellom fysiske tilsynsbesøk. Muntlig kontakt med tilsynsrådet skal ikke kontrolleres, og skriftlig korrespondanse mellom innsatte og tilsynsrådet skal ikke gjennomleses.

Telefonsamtaler med tilsynsrådet eller dets sekretariat skal prioriteres og ikke medregnes i innsattes ringetid, og utgifter til slike telefonsamtaler skal ikke dekkes av innsattes midler.

Kriminalomsorgen skal uten ugrunnet opphold sørge for at skriftlige henvendelser blir videreformidlet til tilsynsrådet.

§ 7 Rapportering

Det skal skrives en tilsynsrapport etter hvert tilsyn, hvor tilsynsrådet redegjør for hvilken enhet i kriminalomsorgen tilsynet gjelder, omfanget, temaer og varigheten av tilsynet og eventuelle funn. Rapporten skal også redegjøre for hvordan tilsynsrådet har fulgt opp eventuelle merknader og avvik.

Tilsynsrapportene skal sendes til tilsynsobjektet, med kopi til nærmeste overordnede nivå og arkiveres hos tilsynsrådet.

Rapporter som omtaler selvmord, selvmordsforsøk eller selvskading, bruk av utelukkelse, tvangsmidler eller andre kontrolltiltak, skal sendes i kopi til Kriminalomsorgsdirektoratet.

§ 8 Sekretariatets oppgaver og myndighet

Sekretariatet for tilsynsrådet ligger hos Statens sivilrettsforvaltning. Regler om utvidet taushetsplikt i straffegjennomføringsloven § 9 c første ledd gjelder for sekretariatet.

Sekretariatet skal kunne gi tilsynsfaglig støtte, blant annet gjennom å bidra til opplæring i tilsynsmetodikk og saksbehandling før, under og etter tilsyn.

Sekretariatet skal gi administrativ støtte, føre tilsynsrådets arkiv, ha ansvar for økonomistyring og fastsette og utbetale godtgjøring til tilsynsrådets medlemmer, medmindre noe annet bestemmes av departementet.

Arbeidsfordelingen mellom tilsynsrådet og sekretariatet avgjøres i dialog mellom ledelsen i tilsynsrådet og sekretariatet. Sekretariatets øvrige virksomhet fastsettes i instruks.

§ 9 Grunnlag for behandling av personopplysninger og formålet med behandlingen

Tilsynsrådet kan behandle personopplysninger når det er nødvendig for å gjennomføre tilsyn med at kriminalomsorgens behandling av innsatte og domfelte er lovlig, og at innsattes velferd ivaretas.

§ 10 Personopplysninger som kan behandles, og hvem det kan behandles personopplysninger om

Tilsynsrådet kan blant annet behandle personopplysninger som kontaktopplysninger, opplysninger om straffereaksjoner, lovovertrедelser og opplysninger knyttet til den registrertes livssituasjon og innhold og kontrolltiltak under varetekt og straffegjennomføring. Opplysningene kan gjelde siktede, domfelte, innsatte, pårørende, kriminalomsorgens ansatte, fornærmede og andre som henvender seg til tilsynsrådet.

Personopplysninger [som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 nr. 1] [om rasemessig eller etnisk opprinnelse, politisk oppfatning, religiøs eller filosofisk overbevisning eller fagforeningsmedlemskap, samt behandling av genetiske opplysninger og biometriske opplysninger med det formål å entydig identifisere en fysisk person, helseopplysninger eller opplysninger om en fysisk persons seksuelle forhold eller seksuelle orientering], kan bare behandles dersom det er strengt nødvendig ut fra formålet i § 9.

Når personopplysninger behandles, skal det så vidt mulig og dersom det er relevant fremgå hvilken kategori personer den registrerte tilhører, for eksempel om vedkommende er mistenkt, siktet, eller dømt for straffbare forhold, er støtteperson eller pårørende til domfelte eller innsatte, fornærmet, eller har andre roller under varetekt og straffegjennomføring. Ved behandlingen skal det så langt som mulig skilles mellom opplysninger som bygger på faktiske omstendigheter, og de som er basert på vurderinger.

§ 11 Utlevering av personopplysninger og deling av taushetsbelagte opplysninger

Tilsynsrådet skal nedtegne hvilke opplysninger som utleveres, hvem de utleveres til, og årsaken til at de utleveres. Dersom opplysningene ikke er verifiserte, skal dette fremgå særskilt.

Tilsynsrådet kan uten hinder av taushetsplikt etter forvaltningsloven § 13 dele opplysninger med Statens helsetilsyn og statsforvalterne når dette er nødvendig for at tilsynsrådet skal kunne utøve tilsyn etter sitt mandat, eller for at mottakerorganet skal kunne utføre sin tilsynsfunksjon for velferdstjenester som kan gis under varetekt og straffegjennomføring, og delingen ikke vil utgjøre et uforholdsmessig inngrep overfor den opplysningene gjelder.

Ved vurderingen av hva som er nødvendig etter annet ledd, skal det foretas en forholdsmessighetsvurdering, der det blant annet skal legges vekt på formålet med delingen, om delingen er til fordel for den opplysningene gjelder, konsekvensene dersom tilsynet ikke kan gjennomføres, og hvor sensitive opplysningene er.

Opplysningene etter annet ledd skal deles skriftlig, med mindre tidsmessige eller praktiske grunner gjør det nødvendig å dele muntlig.

§ 12 Behandlingsansvarlig

Tilsynsrådet er behandlingsansvarlig for behandling av personopplysninger for tilsynsformål, jf. § 9.

§ 13 Unntak fra den registrertes rettigheter

Den registrertes rettigheter etter personvernforordningen artikkel 12 nr. 4 og artikkel 13 til 22 og tilsynsrådets underretningsplikt etter personvernforordningen artikkel 34 kan utsettes, begrenses eller nektes dersom det er nødvendig av hensyn til

- a. gjennomføring av strafferettslige reaksjoner,
- b. forebygging, etterforskning, avsløring eller straffeforfølgning av straffbare forhold,
- c. nasjonal og offentlig sikkerhet,

- d. vern av andre personer enn den registrerte, eller
- e. mottakerorganets lovpålagte kontrollopgaver.

Unntak kan bare gjøres så lenge, og i det omfang som er nødvendig og forholdsmessig, sett opp mot den registrertes grunnleggende rettigheter og interesser.

Tilsynsrådet skal dokumentere den faktiske og rettslige grunnen til unntak etter første ledd. Dersom en anmodning fra den registrerte ikke tas til følge, kan det gis en begrunnelse som ikke tilkjenner at det foreligger en registrering.

§ 14 Ikrafttreden

Forskriften gjelder fra... Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 22. februar 2001 nr. 183 om straffegjennomføring § 2-3.